

DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ALAN DERSLERİ YETERLİLİKLERİNİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

EVALUATION OF THE EFFICIENCY OF RELIGIOUS CULTURE AND MORAL KNOWLEDGE FIELD COURSES ACCORDING TO STUDENTS' VIEWS

Yakup KESKİN¹, İhsan ONAY²

Öz

Son düzenleme ilköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenleri, din kültürü ve ahlak bilgisi bölümlerinin dışında formasyon almaları şartı ile ilahiyat fakülteleri dahil altı akademik birim mezunlarından alınmaktadır. Bilindiği üzere öğretmen eğitimi programlarının dersleri, içerikleri ve güncelliğini Yüksek Öğretim Kurumu üstlenmiştir. Bu bağlamda İDKAB eğitimi programının da dersleri ve içeriği YÖK tarafından belirlenmektedir. YÖK'ün uygulamaya koyduğu Bologna sürecikapsamında İDKAB dersleri ve içerikleri yeniden ele alınarak düzenlenmiştir. Araştırmamızda Bologna süreci ile bağlantılı olarak din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmen adaylarının, öğrenimleri süresince aldıkları alan derslerini değerlendirerek bu derslerin yeterlilikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaca bağlı olarak İDKAB bölümünde her öğrencinin aldığı ortak alan dersleri incelenmiştir. Tarama modelinde betimsel olarak tasarlanan araştırmanın evreni OMÜ İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören İDKAB bölümü öğrencileri, örneklemini ise 2013-2014 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında İDKAB alan derslerini alan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda öğrencilerin çoğunluğu, alan derslerini mesleki ve etik sorumluluk bilinci kazandırma, sosyal ve kültürel gelişime katkı sağlama, mesleki gelişime destek olma ve edinilen kazanımlar ile dersin hedeflediği konularda sürecin bağımsız analiz etme açısından olumlu bulmaktadırlar. Aynı zamanda öğrencilerin çoğunluğu, alan derslerinin hem içeriğini dersin hedefleri ile hem de AKTS (iş yükü) değerini kazanımları ile uyumlu görmektedirler. Seçmeli Güncel Dini Konular ve Seçmeli Dini Danışmanlık ve Rehberlik derslerini öğrencilerin tamamına yakını hem mesleki gelişimleri hem de dersin içeriği açısından gerekli görmüşlerdir. Ayrıca Seçmeli Dini Danışmanlık ve Rehberlik dersi ile ilgili öğrencilerin tamamına yakınının olumlu kanaatleri bu dersin seçmeli ders olarak belirlenmesinde ve tercih edilmesinde isabetli olduğunun göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Bölümü öğrencileri, Bologna Süreci, Ders Bilgi Paketleri, Derslerin Değerlendirmesi*

¹ Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Din Eğitimi ABD, yakuphan55@gmail.com

² Arş. Gör., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sınıf Eğitimi ABD, onay_ihsan@hotmail.com

Abstract

According to the recent regulation, teachers of religious culture and moral education are employed for primary schools among those who graduated from six academic departments including faculty of theology- on condition that they have taken pedagogical formation lesson- apart from the department of religious culture and moral education. As known, it is the responsibility of Council of Higher Education (CHE) to determine the courses, contents and contemporariness of teacher training programmes. Within this context, the courses and contents of RCME are also determined by CHE. The courses and contents of RCME were revised and regulated within Bologna Process CHE began to implement. In the study we tried to evaluate and determine the efficiency of the courses which the prospective teachers of religious culture and morals education during their education in relation with Bologna Process. Within this framework, common major are courses that each student in RCME department takes have been examined. The universe of the study which designed in descriptive survey model is the students of RCME department in the Faculty of Theology in OMU, and its sample is the students who took major are courses of RCME in spring term in 2013-2014 Academic Year. According to the results of the survey, the majority of the students have a positive attitude towards the major are courses in terms of raising the awareness of professional and ethical responsibilities, helping social and cultural development, supporting vocational development and analysing the process independently by means of the gains within the topic targeted by the courses. Also the majority of the students think that the contents of major are courses are in line with instructional objectives and their workload value is in line with. Almost all the students think that optional courses of Current Religious Subject and Religious Counselling and Guidance are essential in terms of their vocational development and the lesson content.

Keywords: *The Students of Primary Education Religious Culture and Moral Education Department, Bologna Process, Lesson Information Packages, Evaluation of the Courses.*

1. GİRİŞ

Eğitim, bireyi yaşadığı toplumun uyumlu bir üyesi haline getirerek bireye çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerin aktarılmasını sağlayan birçok faktörün etkileşimi ile oluşan bir süreçtir. Bireylerin, toplum ve dünyadaki değişme ve gelişmelere ayak uydurabilecek ve katkıda bulunabilecek bir biçimde yetiştirilmeleri gerekir. Bu da, iyi bir eğitim sisteminin yanında, nitelikli bir öğretmen kadrosu ile sağlanır (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005: 7). Öğretmenlik mesleği, sosyal, kültürel, bilimsel, sanatsal, ekonomik, teknolojik boyutlara ve sağlıklı kişilik özelliklerine sahip; alanında özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan; akademik çalışma ve mesleki performansı gerektiren profesyonel statüde bir meslektir (Çoban ve Turan, 2006: 2).

Öğretmenin sahip olması gereken iki temel nitelik vardır. Birincisi, alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültürü içeren mesleki nitelik, diğeri ise mesleğe yatkınlık, öğretmenliğin gerektirdiği özelliklere örnek olma, hoşgörülü olma, profesyonellik, açık fikirli olma, güler yüzlü olma ve iyi iletişim kurabilme gibi nitelikleri içeren kişisel niteliklerdir (Kavcar, 2002: 2). Bu bağlamda MEB 2006 yılında öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesi, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programları ve öğretmenlerin seçimi gibi temel hususları göz önüne alarak 6 ana yeterlik, 31 alt yeterlik ve 233 performans göstergesinden oluşan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri” belirlenmiştir (MEB, 2008: 9-11).

Son onlu yıllarda Türk milli eğitim sisteminde yapısal ve yönetsel değişimleri de içine alan bir dizi yenilikler yapılmakta, bu bağlamda öğretmen yetiştiren kurumlar da bu değişime önyak olmaya çalışmaktadır.

Din eğitimi ve öğretimine de bu değişimin yansıdığı, hem okul hem de yükseköğretim düzeyinde birçok yenilikleri hayata geçirdiği görülmektedir.

1924-1948 yılları arasında müfredat programlarında kendine yer bulamayan din dersleri, bu tarihten 1982 yılına kadar büyük oranda seçmeli ders olarak okutulmuştur (Kaymakcan, 2006: 25). 1982 Anayasası 24. maddesi ile din kültürü ve ahlâk öğretimi ilk ve orta-öğretim kurumlarında okutulan zorunlu derslerden sayılmıştır (Anayasa 1982). Koordinasyonluğu MEB'in üstlendiğinin öğretimi, günümüze değin 33 yıldır zorunlu olarak okutulmaktadır. Cumhuriyetin kuruluşundan başlamak üzere Türk milli eğitimi sistemi içerisinde yüksek din öğretimi kısaca özetlenecek olunursa;

Tevhid-i Tedrisat Kanunu'yla *Dârü'l-Fünûn'da* öğrenim süresi 3 yıl olarak kurulan *İlahiyat Fakültesi*, Cumhuriyet dönemi yüksek din öğretiminin başlangıcı olarak görülmektedir. Ancak dokuz yıl geçmeden İlahiyat Fakültesi 1933'te kapatılarak Edebiyat Fakültesi'nin Şarkiyat Enstitüsü'ne bağlı olarak *İslam Tetkikleri Enstitüsü* haline dönüştürülmüştür (Kısakürek, 1971: 14; Özalp ve Ataüenal, 1977: 56; Arslan, 1995: 74-75). Yaklaşık onaltı yıl sonra 1949 yılında *Ankara İlahiyat Fakültesi*'nin açılması ile yüksek din eğitimi hızlı bir gelişim göstermeye başlamış, takip eden on yıl içinde Millî Eğitim Bakanlığı ihtiyaç duyduğu din dersi öğretmenlerinin yetiştirilmesi amacıyla ilk *Yüksek İslam Enstitüsü*'nü 1959-1960 öğretim yılında İstanbul'da açmıştır. İlahiyat Fakültesi yalnızca lise mezunlarını kabul ettiğinden Yüksek İslam Enstitüsü 1957-1958 öğretim yılında ilk mezunlarını veren imam hatip okullarından öğrenci almaya başlamıştır. Ankara İlahiyat Fakültesi ve yüksek İslam enstitüleri yanında 1972 yılında Erzurum Atatürk Üniversitesi'ne bağlı beş yıl öğretim süreli hem imam hatip okullarından, hem de düz liselerden öğrenci kabul eden *İslami İlimler Fakültesi* kurularak 1971-1972 öğretim yılında eğitime başlamıştır. İslami İlimler Fakültesi mezunları, Diyanet dışında ortaöğretim ve imam hatip liselerinde öğretmen olmak istemeleri durumunda, pedagojik formasyon almaları zorunlu hâle getirilmiştir (Ayhan, 2004: 248-249, 468-473; Aydın, M. Ş., 2000: 76; 91-96 Alakuş ve Bahçekapılı, 2009: 233-234; Ev, 2012: 220-222).

1981 tarih ve 2547 sayılı YÖK Kanunu ile ülkedeki tüm yüksek din öğretimi kurumları ilahiyat fakültesi çatısı altında toplanmış, bu bağlamda tüm yüksek İslam enstitüleri ve Erzurum'da kurulan İslami İlimler Fakültesi, ilahiyat fakültelerine dönüştürülerek buldukları illerdeki üniversitelere bağlanmışlardır. 1982-1983 öğretim yılından itibaren ilahiyat fakülteleri lisansüstü öğretim açısından branşlaşmayı içeren üç akademik bölüm, bunlara bağlı ana bilim dalları ve bilim dalları olarak yeniden yapılandırılmıştır (Cebeci, 1996: 197; Ayhan, 2004: 488-499; Öztürk, 2004: 139; Alakuş ve Bahçekapılı, 2009: 238-239). 1997 yılı itibarıyla ülke genelinde toplam 24 ilahiyat fakültesi, imam hatip lisesi ve lise mezunlarından öncelikle MEB'e bağlı kurumlara hem din kültürü hem de imam hatip lisesi meslek dersleri öğretmeni yetiştirmiştir (Cebeci, 1996: 196-197).

Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı olarak görev yapan din görevlilerinin daha ileri düzeyde eğitim alabilmeleri için 1989-1990 öğretim yılında iki yıl süreli *İlahiyat Meslek Yüksek Okulları* açılmıştır. 1998-1999 yılından beri öğrenci kaydı yapılmayan bu okulların yerine, 1997 yılında alınan kararla Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'ne *İlahiyat Ön Lisans Programı* açılmıştır (Yazıcıoğlu, 2001). 2006 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin başlattığı ve 2012'de 10 üniversite bünyesinde faaliyet yürüten İLİTAM (İlahiyat Lisans Tamamlama Uzaktan Eğitim Programı) Programına, ilahiyat ön lisans mezunları ile ilahiyat meslek yüksek okullarından öğrenci alımı yapılarak İLİTAM Programı'nı tamamlayanlar ilahiyat fakültesi mezunu statüsünü elde etmişlerdir (Ev, 2012: 226).

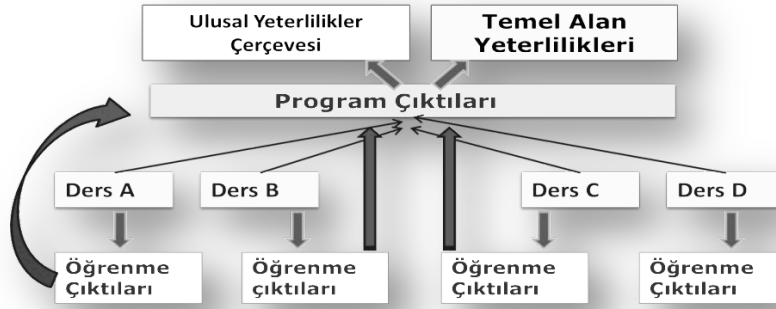
YÖK, 11.07.1997'de aldığı kararla öğretmen yetiştirme alanında yeni bir yapılanmaya gitmiştir. İlköğretime öğretmen yetiştiren bölümlerin programları pedagojik formasyon ağırlıklı olarak yeniden düzenlenmiş, eğitim fakülteleri ilköğretim öğretmenlerini yetiştirirken, ortaöğretim öğretmenliği lisansüstü düzeye kaydırılmıştır. Bu kapsamda, 1998-1999 öğretim yılından itibaren yeni kurulan İlahiyat Lisans Programı'ndan öğretmenlik formasyon dersleri kaldırılarak ek *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği* programı açılmıştır. 2006 tarih ve 2375 sayılı Karar'la YÖK, 11 ilahiyat fakültesi bünyesinde olan *İlköğretim Din kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği Programı*'nı 2006-2007 öğretim yılından itibaren eğitim fakültesi bünyesine *Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Bölümü* adıyla aktarmıştır. YÖK'ün 2010 tarih 27428 sayılı yazısı ile bölümün adına 'ilköğretim' ibaresi eklenmiştir. 10 Mayıs 2012'de yapılan YÖK Genel Kurulu kararı ile bölüm, eğitim fakültelerinden alınarak ilahiyat fakültelerine *İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Bölümü* olarak tekrar aktarılmıştır (Bahçekapılı, 2012: 148-153). 2014-2015 öğretim yılında ise ilahiyat fakülteleri bünyelerinde bulunan İDKAB bölümlerine öğrenci alımı da durdurularak yaklaşık 17 yıldır DKAB öğretmeni yetiştiren bölüm kapatılma ile karşı karşıya kalmıştır.

Avrupa ülkelerindeki yükseköğretim sistemlerinin yeniden yapılandırılması kapsamında 19 Haziran 1999'da AB ülkelerince Bologna Deklerasyonu imzalanmıştır. Henüz iki yıl geçmeden Türkiye bu sürece dâhil olarak Prag Bildirgesi'ne imza atmıştır. Bologna Bildirgesi'ni sırasıyla Prag (2001), Berlin (2003), Bergen (2005), Londra (2007), Leuven (2009) ve Budapeşte/Viyana (2010) bildireleri takip etmiş ve her bir bildire ile Bologna Süreci'nin faaliyet alanı biraz daha genişlemiş ve ayrıntılandırılmıştır (YÖK, 2010c:4).

Bologna Süreci; kolay anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir bir akademik derece sistemi, kalite güvencesi, diplomaların ve öğrenim sürelerinin tanınması, yaşam boyu öğrenme ve ortak dereceler olmak üzere beş alana odaklanmıştır.

Yükseköğretimde yeterliliklerin belirlenmesi aşamalarından üç tanesi program yeterlilikleri, ders öğrenme yeterlilikleri ve öğrenme kazanımları olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda, öncelikle YÖK tarafından belirlenen Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi'nde ortaya konulan yeterliliklerden hareketle yükseköğretim kurumları, Alana Özgü Yeterlilikler'i belirlemiştir. Alan yeterlilikleri çalışmalarını takiben her alanın altında bulunan programlar için Program Yeterlilikleri ve programlarda bulunan derslerin kazanımları belirlenmesi öngörülmüştür. 2012 yılından itibaren bölüm ve programlar, Program Yeterlilikleri'ni tamamlamışlardır (YÖK 2010c: 28). Program yeterlilikleri, öğrencilerin bir programdan mezun oluncaya kadar kazanmaları gereken bilgi, beceri ve yetkinlikleri tanımlayan ifadeler olup, programın içeriği, yapısı, dersleri ve öğrenme kazanımları bu süreçte yeniden ele alınmıştır. Öğrenme kazanımı, bir öğrenme sürecinin tamamlanmasının ardından öğrenenin neleri bileceğinin, neleri kavrayacağı ve neleri yapabileceğinin açık, gözlenebilir ve ölçülebilir biçimde her bir ders için tanımlanmasıdır. Araştırma konumuz ile ilgili olan kısım öğrenme kazanımlarının somut ifadesi olan ders öğrenme çıktılarıdır (YÖK, 2010c: 29-31). Ders öğrenme çıktıları, öğrenenin ne öğrenmesi gerektiğinin beklentisi olup, öğrencilerin belirli bir öğrenme sürecini tamamladıktan sonra bilişsel, duyuşsal ve davranışsal kazanımları ifade eden yeterliliklerdir. Bu yaklaşıma *çıktı temelli öğrenme* denilmektedir. Akademisyenler tarafından formüle edilen öğrenim çıktıları, öğretmenin niyetinden daha çok öğrenenin başardıklarına odaklanmaktadır (ETCS, 2009: 11-12). Şekil 1'de her bir dersin öğrenme çıktıları ile o dersin ait olduğu program çıktıları ve temel alan yeterlilikleri döngüsü görülmektedir.

Şekil 1: Temel alan yeterlilikleri program ve öğrenme çıktıları döngüsü

Kaynak: (Akçay, 2010)

1.1. Problem Durumu

Bilindiği üzere öğretmen eğitimi programlarının dersleri, içerikleri ve güncelliği gibi alanlarda çalışma yetkisini YÖK, *Öğretmen Yetiştirme Çalışma Grubu*'na vermiştir (YÖK, 2012). YÖK, 05.08.2010 tarih 27428 sayılı yazı ile İDKAB eğitimi bölümü öğretim programını da revize etmiştir. Yapılan son değişiklikle, İDKAB eğitimi bölümü programı, %49 Alan (63 teorik, 16 uygulama toplam 71 kredi), %26 Genel Kültür (35 teorik, 6 uygulama toplam 38 kredi), %24 Meslek Bilgisi (30 teorik, 14 uygulama toplam 37 kredi), olmak üzere 128 teorik, 36 uygulama olmak üzere toplam 146 krediden oluşmaktadır (YÖK 2010a).

Bölüm ve programların iyileştirilmesi, ders öğrenme yeterlilikleri ve kazanımlarında öngörülen yetkinliklerin geliştirilmesi, gözden geçirilmesi ve sürekli iyileştirmenin sağlanması, öğretim elemanı, yeterlilik-öğrenme kazanımları ve AKTS iş yükünün değerlendirilme süreçlerini içeren önlemlerin alınmasına bağlıdır. Bu bağlamda her bir ders için öğrenim çıktılarına ulaşıp ulaşılmadığını test edecek değerlendirme metodlarının tasarlanması, aynı zamanda bu çıktıları kazanabilecek süreyi ifade eden öğrenci iş yükü ile uyumlu AKTS sisteminin belirlenmesi için öğrenci ve mezun anketlerinin yapılmasına odaklanılması en isabetli yollardan biri olarak görülmektedir (YÖK, 2010c: 33). Bu doğrultuda elde edilecek veriler ve standart yol gösterici ilkelerle öğrenme çıktıları ve ders AKTS'leri öğrencilerin hedeflenen öğrenim çıktılarına ulaşabilmelerini sağlayacak şekilde belirlenebilecektir. Böylece öğretim ve öğrenme stratejilerinin geliştirilmesi veya program, ders öğrenme yeterlilikleri ve öğrenme kazanımlarının yeniden ele alınması sağlanabilecektir. İDKAB programı son onbeş yılda en az üç kez değişmiş veya revize edilmiştir. Bölüm üzerinde tartışmalar dikkate alındığında, eleştirilerin öğretmenlerin alan bilgisi açısından yeterli görülmemesine odaklandığı görülmektedir (Köylü, 2005: 430).

1.2. Araştırmanın Amacı

İDKAB eğitimi bölümü programının eleştirilen en önemli yanlarından biri, programın alan bilgisi derslerini yetersizliği veya DKAB öğretmenlerinin alan bilgisi eksikliği yönündedir. Alan bilgisi derslerinin önemli bir kısmının seçmeli dersler arasında yer alması dikkat çekmektedir.

Araştırmanın amacı tartışmaların odağında olan, zorunlu veya seçmeli alan derslerini, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmen adayları gözünden değerlendirilmesini sağlamaktır. Araştırma, program üzerinde yapılacak alan araştırmalarına kaynaklık etmesi, araştırma sonunda tespit edilecek durumun, eğitim öğretim süreçleri, programın geliştirilmesi ve uygulanabilirliğinin artırılması açılarından önemli olduğu

düşünülmektedir. Bu amaca bağlı olarak DKAB bölümünde her öğrencinin aldığı ortak alan dersleri incelenmiştir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, İlahiyat İDKAB bölümü öğrencilerinin zorunlu ve seçmeli alan dersleri ilgili görüşlerini ortaya çıkarması bakımından tarama (survey-saha) modelinde, betimsel bir çalışmadır. Betimsel çalışmalar, geçmişte veya hâlen var olan bir durumu olduğu şekliyle ortaya koymayı amaçlayan araştırma yaklaşımı olup, ele alınan konu, olay, olgu veya durum kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılmaktadır (Arseven, 1994, 13-14; Karasar, 2006: 77).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören DKAB bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2013-2014 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılında İDKAB alan derslerini alan öğrenciler oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler örneklemden alınan anketlerle elde edilmiştir. Anket, deneklerin görüşlerinin yazılı olarak alındığı bir veri toplama tekniğidir (Arseven 1994: 109). Araştırmada, deneklerin görüş ve düşüncelerini belirlemek için araştırmacı tarafından hazırlanan likert türde hazırlanmış ölçme aracı kullanılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Ders yeterlilikleri değerlendirme veri aracı (anketi)” kullanılmıştır. DKAB bölümü ders yeterlilikleri değerlendirme veri aracı, Bologna süreci kapsamında Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ), Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Bilimleri Temel Alanı, 6. Düzey (Lisans Eğitimi) Yeterlilikleri, Bilgi, Beceri ve Yetkinlikler Alanı, Bölüm Program Çıktıları ve ders öğrenme çıktıları temel alınarak hazırlanmıştır. Geliştirilen anket formlarının geçerlik ve güvenilirliği ile ilgili olarak alanında uzman 3 DKAB, 1 Ölçme ve Değerlendirme ABD öğretim üyesi ve 1 Bologna uzmanı olmak üzere 5uzman görüşü alınmıştır (Balcı, 2007: 103). Alınan uzman görüşleri doğrultusunda Ders yeterlilikleri değerlendirme veri aracına son şekli verilmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırma 2013-2014 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılı sonunda Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerle yürütülmüştür. Araştırma verileri toplanırken her dersin anketi ayrı ayrı uygulanmıştır. Bu nedenle anketleri cevaplayan öğrenci sayısı değişmektedir.

Tablo 1: DKAB bölümü güz yarıyılı alan, genel kültür ve eğitim dersleri kredileri

DKAB Bölümü Ders Grupları	Alan Dersleri					Genel Kültür Dersleri					Eğitim Dersleri					Toplam				
	Ders Sayısı	Teorik (Kredi)	Uygulama (Kredi)	Toplam Kredi	AKTS	Ders Sayısı	Teorik (Kredi)	Uygulama (Kredi)	Toplam Kredi	AKTS	Ders Sayısı	Teorik (Kredi)	Uygulama (Kredi)	Toplam Kredi	AKTS	Ders Sayısı	Teorik (Kredi)	Uygulama (Kredi)	Toplam Kredi	AKTS
1. Sınıf (I. Yy.)	4	7	2	8	19	4	9	0	9	11	1	3	0	3	5	9	19	2	20	35

2. Sınıf (III. Yy.)	5	8	4	10	17	3	5	2	6	9	1	3	0	3	4	9	16	6	19	30
3. Sınıf (V. Yy.)	4	7	2	8	19	1	2	0	2	2	3	7	0	7	15	8	16	2	17	36
4. Sınıf (VII. Yy.)	4	6	2	7	12	1	2	0	2	3	3	6	4	8	15	8	14	6	17	30

DKAB bölümü lisans programı üç ana ders grubundan oluşmaktadır: Birincisi, ilahiyat alanıyla ilgili dersler olup, öğretmen adaylarına temel ilahiyat bilgilerini kazandırma amacına yönelik olan *Alan Dersleri*, ikincisi, öğretmen adaylarının tarih, edebiyat, felsefe, sanat, sosyal bilimler ve pedagoji alanlarında, kültürel birikimlerini zenginleştirmeleri amaçlayan *Genel Kültür Dersleri*, üçüncüsü de öğretmenlik mesleğine ilişkin dersleri içeren *Öğretmenlik Meslek Bilgisi* dersleridir.

Tablo 1’de görüldüğü üzere alan ve genel kültür dersleri ilk iki sınıfta yoğun iken eğitim dersleri ise son iki sene yoğunudur. Bologna süreci kapsamında program çıktılarını sağlayacak ders planında her bir dönem için AKTS toplam iş yükünün 30 olması öngörülmektedir. Buna göre, I. ve III. yarıyıl AKTS değerlerinin 30’dan fazla olduğu görülmektedir (YÖK 2010b).

Araştırma kapsamında DKAB alan derslerinden Arapça I, Arapça III, Kur’an Okuma Bilgi ve Becerisi II, Hz. Muhammed’in Hadisleri ve Öğretimi, Güncel Dini Konular, Kelam, Ahlak Felsefesi, Din Eğitimi, Dini Danışmanlık ve Rehberlik, İslam’da Sanat ve Estetik ve Özel Öğretim Yöntemleri II dersleri incelenmiştir.

3. BULGULAR

Araştırma kapsamında katılımcıların belirttikleri ifadeler, her bir derse verilen yanıtlara göre frekans ve yüzdelik değerleri şeklinde aşağıda belirtilmiştir.

Tablo2:Arapça I ve Arapça III derslerinin değerlendirilmesi

	Arapça I (N=130)			Arapça III (N=207)		
	K. Katılıyorum ve Katılıyorum (%)	Kararsızım (%)	K. Katılmıyorum ve Katılmıyorum (%)	K. Katılıyorum ve Katılıyorum (%)	Kararsızım (%)	K. Katılmıyorum ve Katılmıyorum (%)
Bu ders ile mesleki ve etik sorumluluk bilinci kazandım.	40	27	33	46	25	25
Bu ders, sosyal ve kültürel gelişimime katkı sağladı.	43	24	33	50	22	28
Bu dersin AKTS (iş yükü) değeri, kazanımları ile uyumludur.	53	23	24	52	25	23
Bu ders mesleki gelişimim açısından gereklidir.	50	24	26	61	19	20
Bu derste edindiğin kazanımları ile dersin hedeflediği konularda süreci bağımsız analiz edebilirim.	40	27	33	48	23	29
Dersin içeriği dersin hedefleri ile uyumludur.	50	24	26	52	23	25

Tablo 2’den anlaşıldığı kadarı ile öğrencilerin yarıya yakını Arapça I ve Arapça III dersler ile mesleki ve etik sorumluluk bilinci kazandıklarını ifade ederlerken, geriye kalan öğrenciler ise kazanamadıkları ya da kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Arapça I dersini alan öğrencilerin yarıya yakını, Arapça III dersini alan öğrencilerin yarısı, bu dersi sosyal ve kültürel gelişimleri için önemli görürlerken geriye kalan kısmı ya katkı sağlamadığını ya da kararsız kaldıklarını ifade etmektedirler. Öğrencilerin yarısından fazlası hem Arapça I hem de Arapça III dersi AKTS değerinin, bu dersle edinecekleri yeterliliklerle uyumlu olduğunu ifade etmektedirler. Geriye kalan öğrencilerin yarısı uyumlu olmadığını söylerken diğer yarısı da kararsız kaldıklarını ifade etmektedirler. Öğrencilerin yarısı Arapça I dersinin, yarısından fazlası da Arapça III dersinin mesleki gelişim açısından gerekli olduğunu ifade etmektedirler. Geriye kalan öğrencilerin çoğunluğu gerekli olmadığını söylerken bir kısmı da kararsız kaldıklarını ifade etmektedirler. Arapça I dersi ile öğrencilerin yarısına yakını, Arapça III dersi ile öğrencilerin hemen hemen yarısı bu derste edindikleri bilgi, beceri ve tutumlar ile dersin hedeflediği konularda, süreci bağımsız analiz etme yeterliliği kazandıklarını ifade etmektedirler. Geriye kalan öğrencilerin çoğunluğu kazanmadıklarını söylerken bir kısmı ise kararsız kaldıklarını ifade etmektedirler. Arapça I ve Arapça III dersi ile benzer oranda öğrencilerin yarısı dersin içeriğinin dersin hedefleri ile uyumlu olduğunu ifade etmektedirler. Geriye kalan öğrencilerin çoğunluğu uyumlu olmadığını söylerken bir kısmı da kararsız kaldıklarını ifade etmektedirler.

Öğrencilerin sınıfları yükseldikçe Arapça dersinin önemini daha hissettikleri söylenebilir. Öğrenciler benzer yaklaşımla Arapça I ve III dersi için hem AKTS (iş yükü) değerlerini, hem de derslerin içeriği dersin hedefleri ile uyumlu olduğunu düşünmektedirler.

Tablo 3:III. yarıyıl alan Hz. Muhammed'in Hadisleri ve Öğretimi, Kur'an Okuma Bilgi ve Becerisi II ve İslam'da Sanat ve Estetik derslerinin değerlendirilmesi

	Hz. Muhammed'in Hadisleri ve Öğretimi (N=91)			Kur'an Okuma Bilgi ve Becerisi II (N=86)			İslam'da Sanat ve Estetik (N=202)		
	K. Katılıyorum ve Katılıyorum (%)	Kararsızım (%)	K. Katılmıyorum ve Katılmıyorum (%)	K. Katılıyorum ve Katılıyorum (%)	Kararsızım (%)	K. Katılmıyorum ve Katılmıyorum (%)	K. Katılıyorum ve Katılıyorum (%)	Kararsızım (%)	K. Katılmıyorum ve Katılmıyorum (%)
Bu ders ile mesleki ve etik sorumluluk bilinci kazandım.	75	12	13	63	17	20	69	19	13
Bu ders, sosyal ve kültürel gelişimime katkı sağladı.	80	7	13	66	16	17	73	15	12
Bu dersin AKTS (iş yükü) değeri, kazanımları ile uyumludur.	65	18	17	65	15	20	70	18	13
Bu ders mesleki gelişimim açısından gereklidir.	81	5	14	72	14	14	73	13	13

Bu derste edindiğin kazanımları ile dersin hedeflediği konularda süreci bağımsız analiz edebilirim.	70	16	14	62	15	23	69	20	11
Dersin içeriği dersin hedefleri ile uyumludur.	76	10	14	71	10	19	74	14	12

Tablo 3'ten anlaşıldığına göre, *Hz. Muhammed'in Hadisleri ve Öğretimi* dersi, mesleki ve etik sorumluluk bilinci kazanmada, sosyal ve kültürel gelişime katkı sağlamada, mesleki gelişime destek olmada ve edinilen kazanımlar ile dersin hedeflediği konularda sürecin bağımsız analiz edilmesinde öğrencilerin büyük çoğunluğu tarafından önemli görülmektedir. *Kur'an Okuma Bilgi ve Becerisi II*ve İslam'da Sanat ve Estetik dersleri de, mesleki ve etik sorumluluk bilinci kazanmada, sosyal ve kültürel gelişime katkı sağlamada, mesleki gelişime destek olmada ve edinilen kazanımlar ile dersin hedeflediği konularda sürecin bağımsız analiz edilmesinde *Hz. Muhammed'in Hadisleri ve Öğretimi* dersi kadar öğrencilerin büyük çoğunluğu tarafından olmasa da önemli görülmektedir. Aynı zamanda öğrenciler, bu derslerin hem içeriğini dersin hedefleri ile hem de AKTS (iş yükü) değerini kazanımları ile uyumlu görmektedirler.

Ancak, *Hz. Muhammed'in Hadisleri ve Öğretimi* ve *Kur'an Okuma Bilgi ve Becerisi II* dersi AKTS iş yükü değerlerine ilişkin öğrenci kanaatlerinin daha az olumlu olduğu görülmekte, İslam'da Sanat ve Estetik dersinde bu oranın daha fazla diğer bir ifade ile AKTS iş yükü değeri yeterli görülmektedir.

Tablo 4: V. yarıyıl alan Ahlak Felsefesi, Seçmeli Güncel Dini Konular ve Kelam derslerinin değerlendirilmesi

	Ahlak Felsefesi (N=212)			Kelam (N=205)			A Seçmeli III (Güncel Dini Konular) (N=192)		
	K. Katılıyorum ve Katılıyorum (%)	Kararsızım (%)	K. Katılmıyorum ve Katılmıyorum (%)	K. Katılıyorum ve Katılıyorum (%)	Kararsızım(%)	K. Katılmıyorum ve Katılmıyorum (%)	K. Katılıyorum ve Katılıyorum (%)	Kararsızım(%)	K. Katılmıyorum ve Katılmıyorum (%)
Bu ders ile mesleki ve etik sorumluluk bilinci kazandım.	73	17	10	55	22	23	82	14	4
Bu ders, sosyal ve kültürel gelişime katkı sağladı.	74	17	10	57	21	22	84	14	2
Bu dersin AKTS (iş yükü) değeri, kazanımları ile uyumludur.	75	15	10	58	25	16	82	12	6
Bu ders mesleki gelişimim açısından gereklidir.	75	15	10	74	15	11	86	10	4
Bu derste edindiğin kazanımları ile dersin hedeflediği konularda süreci bağımsız analiz edebilirim.	73	16	11	52	22	26	81	16	3

Dersin içeriği dersin hedefleri ile uyumludur.	77	13	9	63	18	19	86	11	3

Ahlak Felsefesi, Seçmeli Güncel Dini Konular ve Kelam dersi ile ilgili veriler bu dersleri alan hemen hemen tüm öğrenciler tarafından cevaplandırılmıştır. Tablo 4'ten anlaşıldığına göre, *Ahlak Felsefesi ve Seçmeli Güncel Dini Konular* dersi, mesleki ve etik sorumluluk bilinci kazanmada, sosyal ve kültürel gelişime katkı sağlamada, mesleki gelişime destek olmada ve edinilen kazanımlar ile dersin hedeflediği konularda sürecin bağımsız analiz edilmesinde öğrencilerin büyük çoğunluğu tarafından önemli görülmektedir. *Kelam* dersi de, mesleki ve etik sorumluluk bilinci kazanmada, sosyal ve kültürel gelişime katkı sağlamada, mesleki gelişime destek olmada ve edinilen kazanımlar ile dersin hedeflediği konularda sürecin bağımsız analiz edilmesinde *Ahlak Felsefesi ve Seçmeli Güncel Dini Konular* dersi kadar öğrencilerin büyük çoğunluğu tarafından olmasa da önemli görülmektedir. Aynı zamanda öğrenciler, bu derslerin hem içeriğini dersin hedefleri ile hem de AKTS (iş yükü) değerini kazanımları ile uyumlu görmektedirler.

Ancak, *Kelam* dersi öğrencilerin çoğunluğu tarafından mesleki gelişim açısından gerekli görmekte iken, öğrenciler mesleki ve etik sorumluluk bilinci kazanmada, sosyal ve kültürel gelişime katkı sağlamada, derste edinilen kazanımların dersin hedeflediği konularda sürecin bağımsız analiz edilmesinde ve dersin AKTS (iş yükü) değeri açısından daha az yeterli görmektedirler. Kelam dersi ile ilgili dikkat çekici diğer bir husus da, dersle ilgili kanaat belirtmeyenlerin oranı dersle ilgili olumsuz düşünenlerle benzer oranda olmasıdır. İslam ilahiyatında önemli bir yeri olan Kelam ilminin ders olarak DKAB bölümünde olması önemli görülmele beraber öğrenciler nezdinde diğer kadar önemli görülmemesi hususu araştırılmalıdır.

Ayrıca *Seçmeli Güncel Dini Konular* dersi ile ilgili öğrencilerin tamamına yakınının olumlu kanaat belirtmeleri seçmeli olan bu dersle ilgili isabetli bir tercihte bulunulduğunun göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Tablo 5: V. yarıyıl alan Din Eğitimi, Özel Öğretim Yöntemleri II, Seçmeli V (Dini Danışmanlık ve Rehberlik) derslerinin değerlendirilmesi.

	Din Eğitimi (N=209)			Özel Öğretim Yönt. II (N=208)			A Seçmeli V (Dini Danışmanlık ve Rehberlik) (N=182)		
	K. Katılıyorum ve Katılıyorum (%)	Kararsızım (%)	K. Katılmıyorum ve Katılmıyorum (%)	K. Katılıyorum ve Katılıyorum (%)	Kararsızım (%)	K. Katılmıyorum ve Katılmıyorum (%)	K. Katılıyorum ve Katılıyorum (%)	Kararsızım (%)	K. Katılmıyorum ve Katılmıyorum (%)
Bu ders ile mesleki ve etik sorumluluk bilinci kazandım.	86	11	3	87	9	5	78	10	12
Bu ders, sosyal ve kültürel gelişime katkı sağladı.	87	10	3	86	8	6	76	11	13

Bu dersin AKTS (iş yükü) değeri, kazanımları ile uyumludur.	85	11	3	86	6	8	77	13	9
Bu ders mesleki gelişimim açısından gereklidir.	88	8	4	88	5	8	81	8	11
Bu derste edindiğin kazanımları ile dersin hedeflediği konularda süreci bağımsız analiz edebilirim.	83	13	3	87	7	6	75	14	12
Dersin içeriği dersin hedefleri ile uyumludur.	87	10	3	83	9	8	80	9	11

Din Eğitimi, Özel Öğretim Yöntemleri II, Seçmeli V (Dini Danışmanlık ve Rehberlik) dersi ile ilgili veriler bu dersleri alan hemen hemen tüm öğrenciler tarafından cevaplandırılmıştır. Tablo 5'te görüldüğü üzere, *Din Eğitimi, Özel Öğretim Yöntemleri II ve Seçmeli V (Dini Danışmanlık ve Rehberlik)* dersleri, mesleki ve etik sorumluluk bilinci kazanmada, sosyal ve kültürel gelişime katkı sağlamada, mesleki gelişime destek olmada ve edinilen kazanımlar ile dersin hedeflediği konularda sürecin bağımsız analiz edilmesinde öğrencilerin büyük çoğunluğu tarafından önemli görülmektedir. Aynı zamanda öğrenciler, bu derslerin hem içeriğini dersin hedefleri ile hem de AKTS (iş yükü) değerini kazanımları ile büyük oranda uyumlu görmektedirler.

Buna göre, eğitim alan derslerinden *Din Eğitimi, Özel Öğretim Yöntemleri II, Seçmeli V (Dini Danışmanlık ve Rehberlik)* dersleri hem mesleki gelişim hem de dersin içeriği açısından öğrenci beklentilerine büyük oranda cevap verdiği söylenebilir. Ayrıca *Seçmeli Dini Danışmanlık ve Rehberlik* dersi ile ilgili öğrencilerin tamamına yakınının olumlu kanaatleri bu dersin seçmeli ders olarak belirlenmesinde ve tercih edilmesinde isabetli olduğunun göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular değerlendirildiğinde;

Öğrencilerin çoğunluğu, alan derslerini mesleki ve etik sorumluluk bilinci kazandırma, sosyal ve kültürel gelişime katkı sağlama, mesleki gelişime destek olma ve edinilen kazanımlar ile dersin hedeflediği konularda sürecin bağımsız analiz etme açısından olumlu bulmaktadırlar (Aydın, 2000; Akçay, 2010; Ev, 2011; Bahçekapılı, 2012). Aynı zamanda öğrencilerin çoğunluğu, alan derslerinin hem içeriğini dersin hedefleri ile hem de AKTS (iş yükü) değerini kazanımları ile uyumlu görmektedirler.

Arapça III dersini mesleki gelişim açısından gerekli olduğunu düşünen öğrencilerin sayısı Arapça I dersini mesleki gelişim açısından gerekli görenlerin sayısından fazladır. Buna göre öğrenciler, sınıfları yükseldikçe Arapça dersinin önemini daha hissettikleri söylenebilir.

Hz. Muhammed'in Hadisleri ve Öğretimi dersi ile Kur'an Okuma Bilgi ve Becerisi II dersi AKTS iş yükü değerlerine ilişkin öğrenci kanaatlerinin daha az olumlu olduğu görülmekte dolayısı ile bu derslerin kredilerinin tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Öğrenciler Kelam dersini, mesleki ve etik sorumluluk bilinci kazanmada, sosyal ve kültürel gelişime katkı sağlamada, derste edinilen kazanımların dersin hedeflediği konularda sürecin bağımsız analiz edilmesinde ve dersin AKTS (iş yükü) değeri açısından daha az yeterli görmektedirler. Kelam dersi ile ilgili dikkat çekici diğer bir husus da, dersle ilgili kanaat belirtmeyenlerin oranı dersle ilgili olumsuz düşünenlerle benzer oranda olmasıdır. İslam ilahiyatında önemli bir yeri olan Kelam ilminin ders olarak DKAB bölümünde olması önemli görülmele beraber öğrenciler nezdinde diğer kadar önemli görülmemesi hususu araştırılmalıdır.

Seçmeli Güncel Dini Konular ve Seçmeli Dini Danışmanlık ve Rehberlik derslerini öğrencilerin tamamına yakını hem mesleki gelişimleri hem de dersin içeriği açısından gerekli görmüşlerdir (YÖK, 2010; Bahçekapılı, 2012). Ayrıca Seçmeli Dini Danışmanlık ve Rehberlik dersi ile ilgili öğrencilerin tamamına yakınının olumlu kanaatleri bu dersin seçmeli ders olarak belirlenmesinde ve tercih edilmesinde isabetli olduğunun göstergesi olarak değerlendirilebilir.

4. SONUÇ ve TARTIŞMA

İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Bölümü Programı'nın eleştirilen en önemli yönü, yetiştirdiği öğretmenlerin alan bilgisi açısından yeterli görülmemesidir (Köylü, 2005: 430). İDAKB programında toplam 146 kredinin 71 kredisi (63 teori ve 16 uygulama) alan bilgisi dersleri ayrıca 12 kredilik seçimlik alan derslerle beraber toplam 83 kredi alan bilgisi dersleri bulunmaktadır (YÖK, 2010d). Ancak ilahiyat lisans programında, toplam 150 kredinin 128 kredisi alan bilgisi derslerine aittir. Buna göre ilahiyat alan dersleri İDAKB bölümü alan derslerinden 2 kata yakın fazladır. Söz gelimi Hadis ve Tefsir dersi ile ilgili İDKAB programında 2'şer kredi zorunlu 2'şer kredi ise seçimlik olarak toplam 4'er kredi bulunurken, ilahiyat programında bu dersler 12'şer kredi olarak görülmektedir. Doğal olarak İDKAB Bölümü mezunu öğretmenlerinin alan dersleri ile ilgili yetersiz oldukları algısı gündeme gelmektedir. Oysa bu olumsuz algıya pek çok değişkenin etki ettiği kabul edilerek değerlendirilmelidir. O halde öncelikle İDKAB bölümlerinde bulunan alan dersleri ile ilgili iyileştirmeler yapılmalıdır. Ancak yapılması muhtemel bu iyileştirmenin önünde iki önemli engel bulunmaktadır. Birincisi öğretmenlik programları dersleri ve içeriklerinin YÖK tarafından belirlenmesi, ikincisi ise Bologna süreci sebebiyle bir yılda 60 AKTS'nin aşılabilmesidir (YÖK, 2010d; YÖK 2015).

Bologna süreci uygulamaları kapsamında 2006 yılında başlatılmış olan Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ), gerekli idari organizasyonel yapılanma 2010'a kadar tamamlanmış, tüm akademik programları kapsayacak şekilde uygulanması ise 2012 yılı itibarı ile tamamlanmıştır. TYYÇ çalışmaları doğrultusunda önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyleri yeterlilik profilleri ortaya konularak 6. düzey lisans eğitimi, öğretmen yetiştirme ve eğitim bilimleri temel alanı yeterlilikleri ve akademik ve mesleki ağırlıklı yeterlilik türleri belirlenmiştir (YÖK 2015). Daha sonra, her akademik program tarafından program tanımları, program çıktıları ve her bir derse ait öğrenme çıktıları hazırlanarak bir dönem için 30 AKTS'yi aşmayacak şekilde planlamalar yapılmıştır. Görüldüğü kadarı ile 30 AKTS kredinin yaklaşık 20'si bölüme, 10'u ise ders dışı aktivitelere ayrılmaktadır. Bu ise haftalık ders programında 13-17 saat derse karşılık gelmektedir. Dolayısı ile ders dışı aktivitelerinin iyi planlanması ve öğrencilerin bağımsız araştırma yapma kapasitelerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

5. KAYNAKÇA

Akçay, Miraç (2010), "Öğrenme Çıktıları (YÖK, Bologna Uzmanları Ulusal Takımı Projesi)". (https://bologna.yok.gov.tr/.../489f44e3f29716de2025e97b3369_c13d.ppt. Erş. tar. 10.5.2015.)

Alakuş, Fatih ve Bahçekapılı, Mehmet (2009). *Din Eğitimi Açısından İngiltere ve Türkiye*. İstanbul: Ark Yayıncılık

Anayasa (1982). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (<http://www.anayasa.gen.tr/1982ay.htm>).

Arslan, Ali. (1995). *Dârü'l-Fünûn'dan Üniversiteye*, İstanbul: Kitabevi Matbaası.

Aydın, M. Şevki (2000). *Cumhuriyet Döneminde Din Eğitimi Öğretmeni Yetiştirme ve İstihdamı*, Kayseri: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Ayhan, Halis (2004). *Türkiye’de Din Eğitimi*, İstanbul: DEM Yayınları.

Bahçekapılı, Mehmet (2012). *Türkiye’de Din Eğitiminin Dönüşümü (1997-2012)*, İstanbul: İlim Kültür Derneği Nakış Ofset.

Balcı, Ali. (2007). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*, Ankara: Pegem Yay.

Cebeci, Suat (1996). *Din Eğitimi ve Bilimi*, Ankara: Akçağ Yayınları.

Çelikten, Mustafa., Şanal Mustafa, Yeni, Yeliz (2005). “Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri”, *Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 19, ss. 207-237.

Çoban, Bilal ve Turan, Mehmet (2006). “Öğrenci Görüşlerine Göre İdeal Beden Eğitimi Öğretmeninin Nitelikleri: Ölçek Geliştirme Çalışması”, *Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (1). ss. 149-161.

ETCS (2010). “ECTS Users’ Guide, Belgium: Education and Culture”. (. <http://europa.eu>.Erş. tar. 01.06.2015).

Ev, H. (2011). “Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Sistemi ve Din Öğretimi Alanına Öğretmen Yetiştirme”, *DEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 33, ss. 9-50.

Ev, Halit (2012). “Yükseköğretimde Din Eğitimi”. *Din Eğitimi*. (Ed. M. Köylü ve N. Altaş), Ankara: Gündüz Eğitim ve Yay. (213-240).

Karasar, Niyazi (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları

Kavcar, Cahit (2002). “Cumhuriyet Döneminde Dal Öğretmeni Yetiştirme”, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 35 (1-2). ss.1-14.

Kaymakcan, Recep (2006). “Türkiye’de Din Eğitimi Politikaları Üzerine Düşünceler”, *EKEV Akademi Dergisi*, 10, (27), ss. 21-36.

Kısakürek, Mehmet (1971). *Üniversitelerimizde Yenileşme: Programlar ve Öğretim Açısından*, Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yay.

MEB (2008). *Öğretmen Yeterlilikleri*, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Özalp, Reşat ve Ataunal, Aydoğan (1977). *Türk Millî Eğitim Sisteminde Düzenleme Teşkilatı*, İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

Öztürk, Veli (2004). İlahiyat fakülteleri ile Diyanet İşleri Başkanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı arasındaki ilişkilerin tarihi gelişimi bağlamında bazı çözüm önerileri. Türkiye’de Yüksek Din Eğitiminin Sorunları, Yeniden Yapılanması ve Geleceği Sempozyumu (16-17 Ekim 2003) içinde. Isparta: S.D.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları.

Yazıcıoğlu, M. Sait (2001), “İlahiyat Önlisans Programı”, *A.Ü.İ.F. Dergisi*, 42, 1-9. Ankara.

YÖK (2010a). “Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları”, (http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik/-/journal_content/56_INSTANCE_rEHF8BIsfYRx/10279/49875Erş. tar. 12.06.2015)

YÖK (2010b). “Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ)”, (<http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=20>. Erş. tar 11.12.2014)

YÖK (2010c). “Yükseköğretimde Yeniden Yapılanma (66 Soruda Bologna Süreci Uygulamaları)”, Ankara.

YÖK. (2010d). “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Eğitimi Bölümü Programı”, (http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik/-/journal_content/56_INSTANCE_rEHF_8BI_sfYR_x/10279/49875. Erş. tar. 10.5.2010).

YÖK. (2012). “Öğretmen Yetiştirme Çalışma Grubu”, (<http://www.yok.gov.tr/documents/10279/49665/%C3%96%C4%9Fretmen+Yeti%C5%9Firme+%C3%87al%C4%B1%C5%9Fma+Grubu/4054fef9-ffc8-41a7-a909-ac8c5188de66>. Erş. tar. 10.5.2015).

YÖK. (2015). “Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi” (<http://tyyc.yok.gov.tr/?pid=48>. Erş. tar. 10.5.2015.)